

1955 FEB 1 31

Nem homályosultak el az emlékek

Már a perceket számoltuk az óvóhelyen. A szomszédom egy zenetanár, orosz szavakat magolt, öreg házmesterünk hadifogolyélményeiről beszélt s egy magas férfi, aki csak úgy vetődött be hozzánk, idegesítően járkált fel-alá, s állandóan a bejáratot kémlelte. Ezekben a percekben játszódott le a következő, mindnyájunkat megrázó eset.

Egy hatéves forma kisfiú, aki már negyednapja pokrócokba burkolva betegen fekiúdt az egyik lócán, sirdogálni kezdett: vizet akart, egy kortyot, egy cseppet. Lázas volt szegény, víz pedig nem volt. A csapok befagytak; a szomszéd pincében működő kúthoz senki sem mert átmenni. A gyerek anyja, egy megnyerő arcú, barna fiatalasszony, elhatározta, hogy mégis átmegy. Próbálták lebeszélni, de hajthatatlan maradt. Majd ő vigyáz magára, mondta; fogta a vödört és eltűnt. Utána néztem a pinceablakon. Pillanatnyilag csend volt kint. A pincebejáróval szembeni kapumélyedésben németek tányáztak. Ahogy ki tudtam venni, SS-ek voltak. Az asszony el akart menni mellettük, de egyikük megállította. Kezével az asszony kendője felé mutatott, majd hirtelen lerántotta a fejéről és a sárba taposta. Hirtelen átvillant agyamon: meggondolatlan kapkodásában éppen egy piros nyaksálat kanyarított a fejére. Véletlen volt az egész, de a német nyilvánvaló összefüggést látott a kendő színe és a már közelben harcoló orosz csapatok között. Az SS még gesztikulált valamit, majd hirtelen megfordítva a fegyvert, az asszony gyomrába taszította. Majd mikor az görcsösen előrehajolt, a fegyveraggal az arcába sújtott. Valahol a homlokán találhatta el. Az asszony elejtette a vödört, s lerogyott a hóba.

Szörnyű érzés vett erőt rajtam, de el kellett ugranom az ablaktól, mert hirtelen eszeveszett lövöldözés kezdődött és egy golyó vijjogva, csengve csapódott a falhoz. Mintegy tíz perc múlva újra csend lett. Odakúsztam a nyíláshoz, s meglepetve láttam, hogy az asszonyt bántalmazó fasiszta holtan fekszik a kapumélyedés alatt, a többiek nyilván eliszkoltak; az előtérben néhány vattaruhás szovjet katona támogatta, illetve hozta a vérzőfejű fiatalasszonyt a pincelejárathoz felé.

A katonák orvost kerestek. Azonnal jelentkezett egy szemüveges, sovány férfi, a házban lakó orvos, aki eddig is készségesen, sőt önfeláldozóan segített, ahogyan a körülményekhez képest tudott. Megállapította, hogy az asszonynak a szemöldök felett egy kis darabon beszakadt a homlokcsontja. Allapota, ha sürgős segítséget nem kap, súlyossá válhat. Az asszonyt el kellett szállítani valamelyik kórházba vagy kötözőhelyre. Az orvos maga vállalkozott volna erre, ha egy segítséget kap. Érthető, hogy nemigen vállalkoztak rá, hiszen most, a felszabadulás pillanatában senki sem tette szívesen kockára életét. Az egyik szovjet katona azonban nem sokat tévovázott, már meg is emelte az óvóhelybeli hordágy nyelét. Rövidesen már csak azt láttam, hogy az orvos és a katona meghajolva viszik át az úttesten a hordágyban fekvő fiatalasszonyt és eltűnnek vele a házak között. Mindannyian nagyon aggódtunk értük...

...Mintegy három hónap múlva, amikor már csilingeltek az első villamosok és nemzetiszínű karszalagos rendőr irányította a forgalmat, a Baross utcában összetalálkoztam a fiatalasszonnyal. Kimondhatatlanul megörültem neki és mint ilyenkor lenni szokott, egymás szájából kapkodtuk a szót. Megtudtam, hogy a kórházban rövidesen felépült, csak a szemöldöke feletti kis forradás mutatta a sebesülés helyét. Beszélt a gyerekeről, aki szintén rendbejött. Emlékezett a szovjet katonára, aki kórházba segítette őt. Kérdezősködött az orvosról, aki még a későbbiek folyamán is kezelte.

Azóta majd tíz év telt el, de az idő vasfoga nem homályosította el bennem ezeket az emlékeket. A minap, amikor egy felszabadulási ünnepélyen a rádióon keresztül felcsendültek a Himnusz hangjai, eszembe jutottak ezek az emberek. Vajon merre járhat az a szovjet katona és hol gyógyít az orvos, akit azóta nem láttam? Eszembe jutott a fiatalasszony, akiről viszont tudom, hogy az RM Művek egyik kiváló dolgozója és ma már 16 éves fia, aki ugyancsak ott dolgozik, iparitanuló. S arra gondoltam, hátha valamilyen különös véletlen folytán mindannyian hallgatták ezt az adást, s ha hallgatták, biztosan arra gondoltak, amire én.

Bathó Vendel

Budapest, XX., Perczel Mór utca 23.